

Türkiye’de Mısır Ekim Alanlarının Dağılışı Ve Mısır Üretimi

Salih Şahin

Gazi Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü,
Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

Özet

Türkiye’de tahıllar içinde buğday ve arpadan sonra en geniş ekim alanına sahip bitki mısırdır. Mısır, hem insan beslenmesinde hem de hayvan yemi olarak kullanılan önemli bir bitkidir. Bu çalışmada, Türkiye’de mısırın yetiştirme şartları, ekim alanlarının dağılışı ve üretim durumu değerlendirilmiştir.

Abstract

In Turkey, among the grain, corn has got the widest field for planting after the wheat and the barley. The corn is an important plant both as human nourishment and animal fodder. In this study the condition of corn growing, the distribution of corn planting fields and the situation of its production in Turkey is evaluated.

GİRİŞ

Türkiye’nin milli gelirinde sanayi ve hizmet sektörünün rolü her geçen gün artmaktadır. Ancak halen tarım sektörünün ülke ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Ülkemizde çalışan nüfusun % 50’den biraz fazlası tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır. Diğer yandan, hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışsalar bile, insanların geçimlerinde tarımsal faaliyetler etkili olmaya devam etmektedir.

Ülkemizde insanların temel gıda maddesi ekmektir ve ekmek yapımında en çok tahıllar kullanılır. Tahıllar içinde ilk sırayı buğday almakla birlikte, özellikle bazı bölgelerimizde (Karadeniz Bölgesi) mısır ekmeği de yaygın olarak tüketilmektedir.

Mısır bitkisinden iki şekilde yararlanılır. Bunlar tanesi ve otsu gövdesidir. Mısırın taneleri insan beslenmesinde doğrudan kullanıldığı gibi (ekmek yapımı ve çerezlik olarak); yemeklik sıvı yağ, nişasta, glikoz ve yem sanayiinde de değerlendirilir. Otsu gövdesi ise hayvan yemi olarak kullanılır.

Mısır ekim alanı, denildiğinde hem tane elde edilen, hem de gövde kısmı için yetiştirilen alan anlaşılmaktadır. Yani, aynı alandan hem tane hem de yem bitkisi olarak

mısır elde edilir. Bu çalışmada, Türkiye mısır ekim alanlarının tamamı ele alındığı halde, üretim değeri olarak tane değeri dikkate alınmıştır. Çünkü mısır ekim alanlarının tane için mi, yoksa gövdenin yem olarak kullanılması için mi ayrıldığını net olarak tesbit etmek zordur. Başka bir ifadeyle mısırın ekildiği alanda her iki amaç için de ekimin yapıldığı ve ürünün buna göre değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Tablo. 1. Türkiye'de Mısır Ekim ve Üretiminin Bölgeler ve İllere Göre Dağılımı (1999).

	Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
Marmara Bölgesi		
1 Sakarya	43739	307369
2 Kocaeli	14551	71007
3 Bursa	10672	46552
4 Balıkesir	6860	27979
5 Kırklareli	3926	8798
6 Edirne	3027	12840
7 Tekirdağ	2089	3901
8 Çanakkale	1899	8629
9 İstanbul	1321	5167
10 Bilecik	351	315
11 Yalova	273	702
Toplam	88708	493259

	Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
Ege Bölgesi		
1 Aydın	7745	48117
2 İzmir	6863	22355
3 Denizli	6126	20622
4 Manisa	5623	30597
5 Muğla	5279	16181
6 Kütahya	3900	8987
7 Uşak	1283	1992
8 Afyon	477	887
Toplam	37296	149738

	Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
Akdeniz Bölgesi		
1 Adana	84665	594987
2 İçel	28105	203771
3 Osmaniye	17325	86317
4 Hatay	12219	63441
5 K.Maraş	6614	49632
6 Antalya	5239	26368
7 Burdur	1036	2484
8 Isparta	476	791
Toplam	155679	1027791

	Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
İç Anadolu Bölgesi		
1 Konya	874	760
2 Karaman	567	1350
3 Eskişehir	472	819
4 Ankara	177	47
5 Aksaray	137	802
6 Kayseri	100	0
7 Sivas	68	0
8 Niğde	67	13
9 Yozgat	62	0
10 Kırşehir	47	0
11 Çankırı	22	52
12 Nevşehir	10	76
13 Kırıkkale	8	0
Toplam	2611	3919

Tablo. 1. Türkiye'de Mısır Ekim ve Üretiminin Bölgeler ve İllere Göre Dağılımı (1999).(devam)

	Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)		Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
Karadeniz Bölgesi			Doğu Anadolu Bölğ.		
1 Samsun	48531	165883	1 Erzurum	500	1288
2 Ordu	39383	73189	2 Elazığ	323	646
3 Zonguldak	31181	60606	3 Malatya	255	673
4 Trabzon	29666	63695	4 Muş	147	331
5 Giresun	17372	40255	5 Bitlis	73	138
6 Bartın	16011	32534	6 Erzincan	48	65
7 Sinop	14224	38312	7 Bingöl	42	119
8 Bolu	12185	70389	8 Iğdır	41	155
9 Tokat	5873	18295	9 Van	27	861
10 Artvin	3283	7706	10 Hakkari	8	3
11 Kastamonu	2645	6403	11 Ağrı	4	0
12 Amasya	1175	3276	12 Kars	2	0
13 Gümüşhane	1025	1178	13 Ardahan	0	0
14 Rize	761	1693	14 Tunceli	0	0
15 Karabük	690	655			
16 Çorum	200	550			
17 Bayburt	32	52			
Toplam	224237	584671	Toplam	1470	4279

	Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)		Ekim alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
G.D. Anadolu Bölgesi					
1 Gaziantep	2947	14369			
2 Şanlıurfa	1820	8141			
3 Diyarbakır	1463	3339			
4 Adıyaman	1146	5919			
5 Kilis	158	818			
6 Mardin	91	757			
7 Siirt	0	0			
8 Batman	0	0			
9 Sırnak	0	0			
Toplam	7625	33343			

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı (1999).

Tablo 1 incelendiğinde bu durum daha iyi anlaşılır. Çünkü Kars (2 ha), Kırşehir (47 ha) Sivas (68 ha), Yozgat (62 ha), Ağrı (4 ha), Kırıkkale (8 ha), illerinde ekim alanı bulunmasına karşın tane üretimi bulunmamaktadır. Bu durum söz konusu illerde mısırın tane değil yem olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Çünkü bu illerde hem iklim şartları mısırın yetişebilmesi için gerekli şartlar elverişli değildir. Hem de hayvancılık önemli bir ekonomik faaliyet olduğundan otsu gövdeden yem olarak yararlanmak amaçlanmaktadır.

Burada belirtilmesi gerekli bir husus da mısır, ülkemizde bazen ikinci ürün olarak ekilmesidir. Mısır bitkisinin ikinci ürün olarak ekilen kısmı da genellikle yem olarak kullanılmaktadır. Ancak ikinci ürün olarak mısır ekimi, Ağrı, Sivas gibi illerde değil; genellikle Akdeniz ikliminin görüldüğü yerler ile İç Anadolu Bölgesinin bazı kesimlerinde yaygındır.

Mısır bitkisinin ana vatanı hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Ancak bir çok kaynakta bu bitkinin anayurdunun Amerika kıtası olduğu belirtilmektedir (Kün,1997:147-149). Mısırın dünyaya yayılması ise bu kıtanın keşfinden sonra olmuştur. Ülkemize ise ilk olarak 1600 yılında getirildiği belirtilmektedir (Elçi-Kolsarıcı-Geçit, 1987: 53).

Dünya'da mısır yetiştiren ülkeler arasında A.B.D. ilk sırayı alır. Ayrıca; Çin, Brezilya, Arjantin, Meksika ve Fransa da mısır üretiminde önde gelen ülkelerdir. Öyleki yıllara göre değişmekle birlikte Dünya mısır üretiminin yarısı Amerika kıtasından sağlanmaktadır (Tablo: 2).

Tablo: 2- Dünya'daki Başlıca Mısır Üreten Ülkeler (1998).

Ülkeler	Üretim (Bin ton)
ABD	247943
Çin	125395
Brezilya	29297
Arjantin	19100
Meksika	18411
Fransa	14426
Hindistan	10000
Endonezya	10000

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı (1999).

Dünya'da yetiştirilen mısır çeşitleri başlıca 7 grupta incelenir. Bunlar; at dişi mısır, sert mısır, cin mısır, şeker mısır, kavuzlu mısır, unlu mısır, ve mumlu mısırdır. Bunlardan en çok yetiştirilenler at dişi mısır ve sert mısırdır. Cin mısır ve şeker mısır çeşitleri ise genellikle çerezlik olarak değerlendirilir. Diğerlerinin fazla ekonomik bir değeri yoktur (Elçi-Kolsarıcı-Geçit, 1987: 55).

Ülkemizde üretilen mısırın % 80'ine yakını sert mısır çeşidi oluşturur. Bunun yanında özellikle Samsun, Sakarya az miktarda Antalya ve Kocaeli illerinde at dişi mısır yetiştirilmektedir. Bu türün verimi, iyi toprak şartlarında daha yüksektir.

A- Mısır'ın Yetiştirme Şartları

Mısır genel olarak sıcak ve nemli bölgelerde yetiştirilmektedir. Çok çeşitli türü bulunduğundan yetiştirme sahası geniştir. Tek yıllık bir bitki olan, mısır bitkisinin yetiştirme süresi 70-150 gün arasında değişir. Türüne ve yetiştirilen alana göre değişmekle birlikte çimlenme devresinde 10-13, yetiştirme devresinde 10-20 °C sıcaklık ister. Sıcaklığın bu değerlerin dışında seyretmesi bitkilerin gelişimini olumsuz etkiler ve verimin düşük olmasına yol açar (Türkoğlu, 1971: 55-56).

Mısır ziraatinin sulamasız olarak yapılabilmesi için yıllık yağışın ortalama 600-1200 mm kadar olması gerekir. Ülkemizde yıllık yağış miktarının 500-600 mm olduğu yerlerde bile bazen mısır yetiştirilmektedir. Ancak böyle alanlarda sulama yoluyla yağış açığı giderilmeye çalışılır. Ayrıca mısır bitkisinin yetiştirme dönemleri boyunca istediği nem miktarı diğer tahıllardan farklıdır. Bu sebeple diğer tahılların aksine yağışların aralıklı olması ve önemli bir kısmının olgunlaşma devresinde olması gerekir. Bu nedenle yaz yağışları büyük önem taşır.

Mısır genellikle her çeşit toprakta yetişir. Fakat su tutma kapasitesi fazla, derin, humuslu, iyi havalanabilen ve besin maddelerince zengin toprakları sever. Ayrıca mısır yetiştirilecek toprakların azot ve fosfor bakımından zengin olması beklenir.

Mısır bitkisinden istenilen verimi sağlayabilmek için aynı tarlaya üstüste ekilmemesi ve özellikle azotlu gübre verilmesi gerekir. Ülkenin farklı yörelerine göre çeşitli ekim nöbetleri uygulanmaktadır.

B- Türkiye'de Mısır Ziraatı

Türkiye'de insan beslenmesinde tahılların önemli bir yeri vardır. Bu sebeple tahıl ekim alanları oldukça geniş yer tutar. Tahıllar bir yandan insan beslenmesinde diğer yandan hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Bir kısmı da sanayi hammaddesi olarak değerlendirilmektedir.

Mısır, çeşitli şekillerde insan gıdası, hayvan yemi, ve endüstri hammaddesi olarak kullanılan bir bitkidir. Ayrıca sap ve yaprakları hayvan yemi, kağıt yapımı ve küçük çapta hasır el işleri yapımında da kullanılır. 100 kg mısırdan 77 kg nişasta, 2 kg şeker, 9 kg protein, 5 kg yağ ve 7 kg da diğer maddeler elde edilebilir (Kanburoğlu-Öğretir, 1980: 1).

Tablo: 3- Türkiye'de Başlıca Tahılların Ekim Alanları, Üretimleri ve Verimleri (1998).

Tahıllar	Ekim alanı (ha)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/ha)
Buğday	9 400 000	21 000 000	2 234
Arpa	3 750 000	9 000 000	2 400
Mısır	550 000	2 300 000	4 182
Çeltik	60 000	189 000	3 150
Yulaf	158 500	310 000	1 956
Çavdar	133 000	232 000	1 744

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı (1999).

Tabloda görüldüğü gibi tahıllar içinde en fazla buğday ekilir. Öyle ki, yıllara göre değişmekle birlikte Türkiye'deki ekili dikili alanların ortalama % 30 kadarı buğday ekim alanlarından oluşmaktadır. Buğdaydan sonra en geniş ekim alanı arpaya aittir. Ülkemizde arpa bitkisi genellikle hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Tahıllar içinde ekim alanı bakımından üçüncü sırayı bu çalışmaya konu olan mısır bitkisi alır.

Türkiye'de mısır ekim alanları çok fazla bir artış göstermemesine karşın, mısır üretiminin giderek arttığı belirlenmiştir. Türkiye'de mısır ekim alanlarının ve üretiminin yıllara göre değişimi incelendiğinde 1935'te, 175 000 hektarlık bir alanda mısır ekimi yapıldığı halde bu değer 1940'tan itibaren artmaya başlamış ve 500 000 hektarın üzerine çıkmıştır (Tablo: 4).

Tablo: 4- Türkiye'de yıllara göre mısır ekim ve üretim değerleri (1935-1999).

Yıllar	Ekim alanı (ha)	Üretim (ton)
1935	175 000	130 000
1940	509 000	757 300
1950	593 100	628 000
1960	695 000	1 090 000
1970	648 000	1 040 000
1980	583 000	1 240 000
1990	515 000	2 100 000
1999	517 626	2 297 000

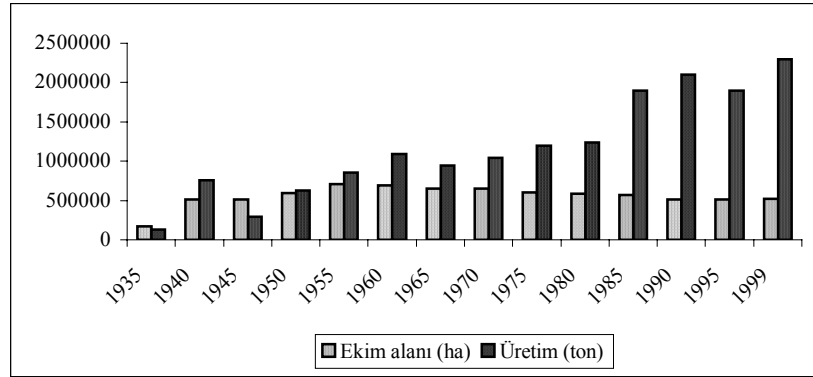
Kaynak: DİE, 2000.

Türkiye mısır ekim alanları yaklaşık 3 kat, üretim ise 15 kat artış göstermiştir. Türkiye'de önceleri mısır ekim alanları başlıca üç bölümde toplanıyordu. Bunlar şu şekilde belirtilebilir:

- 1- Doğrudan yaz yağışlarının düştüğü alanlar,
- 2- Sulak ve nemli alüvyal ovalar,
- 3- Akarsular boyunca bahçe tarımı şeklinde yapıldığı yerler (Öngör, 1956: 66). Ancak günümüzde ise ülkemizin bazı yöreleri hariç hemen her tarafında mısır ekimi yapılmaktadır.

Türkiye'de mısır ekimi genellikle nisan-mayıs aylarında başlar, bölgelere göre mısırın olgunlaşma süresi değiştiğinden ağustostan kasıma kadar da hasadı yapılır. Mısır ekim sahasının sınırı su ve sıcaklık çizer. Toprak ise bu bitkinin yetiştirilme alanının sınırlandırılmasında çok önemli değildir. Çünkü Türkiye topraklarının hemen hepsi bu bitkinin yetiştirilmesine elverişlidir (Gökçora, 1956: 20).

Zirai faaliyetler ülkemizde halâ modern yöntemlerle yapılmamaktadır. Diğer yandan ülkemizdeki zirai faaliyetler iklim şartlarının çok fazla etkisinde kalmaktadır. Bu nedenlerle tarım bitkilerinde verim düşmekte veya yıllara göre çok fazla değişiklik göstermektedir. Aynı durum mısır bitkisi için de geçerlidir.

Grafik: 1- Türkiye'de mısır ekim ve üretiminin yıllara göre gelişimi (1935-1999).

1- Türkiye'de Mısır Ekim Alanlarının Bölgesel Dağılımı

Ülkemizde mısır ekimi için iklim şartları bakımından en elverişli bölge Karadeniz Bölgesi'dir. Ancak bu bölgemizde başta çay, fındık ve tütün gibi daha fazla gelir

getiren kültür bitkilerinin yetiştirilmesi ve bölgenin topografik yapısı mısır ekim alanlarının daha fazla genişlemesine imkan vermemektedir. Ancak yine de ülkemiz mısır ekim alanlarının yaklaşık yarıya yakını bu bölgede bulunur. Karadeniz Bölgesi'nde ekim alanları özellikle kıyıdaki delta ovaları ve Çoruh vadisinde yoğunluk kazanmıştır.

Karadeniz, Akdeniz ve Marmara bölgeleri ülkemiz mısır ekim alanlarının % 90,4'üne, mısır üretiminin ise 91,7'sine sahiptir.

Foto: 1- Ülkemizde mısır en fazla Karadeniz Bölgesi'nde ekim alanı bulmaktadır. Fotoğrafta bölgedeki mısır ekim alanlarından bir görünüş yer almaktadır.

Harita: 1- Türkiye'de Mısır Ekim Alanlarının İllere Göre Dağılımı (1999).

Mısır ekim alanları Marmara ve Ege bölgelerinde iç kısımlara doğru sokulur. Mısır, Marmara Bölgesi'nde özellikle Adapazarı ovası, Meriç vadisi, Bursa-Karacabey ve Manyas ovalarında ve yoğunluk kazanmıştır. Nitekim iller bazında elde edilen verilere göre hazırlanan haritalar incelendiğinde bu durum daha iyi anlaşılır (Harita: 1-2).

Akdeniz Bölgesi'nde ise mısır ekimi, dağların genellikle denize bakan yamaçlarında ve yaklaşık 700 metre yüksekliğe kadar olan alanda yapılmaktadır. Bölgede mısır ekim alanları en çok Çukurova ve Amik Ovası'nda yoğunluk kazanmıştır.

1999 yılı itibariyle Türkiye'nin 80 ilinden sadece 5 inde (Siirt, Tunceli, Batman, Şırnak, Ardahan) mısır ekimi yapılmamaktadır (1999 yılında Düzce, Bolu iline bağlı bir ilçe statüsünde olduğundan Bolu ili sınırları içinde değerlendirilmiştir). Mısır bu illerimizde gerek insan beslenmesinde, gerekse hayvan yemi olarak ve gerekse endüstride kullanılmak üzere ekilmektedir.

Mısır ekiminin yapıldığı iller içinde ekim alanının 10 000 hektardan fazla olduğu 14 il vardır. Bu iller ekim alanı büyüklüğü sırasıyla şöyledir: Adana (84 665 ha), Samsun (48 531 ha), Sakarya (43 739 ha), Ordu (39 383 ha), Zonguldak (31 181 ha), Trabzon (29 666 ha), İçel (28 105 ha), Giresun (17 372 ha), Osmaniye (17 325 ha), Bartın (16 011 ha), Kocaeli (14 551 ha), Hatay (12 219 ha), Bolu (12 185 ha), Bursa (10 672 ha). Söz konusu iller, Türkiye toplam mısır ekim alanlarının % 78,4'sini vermektedir.

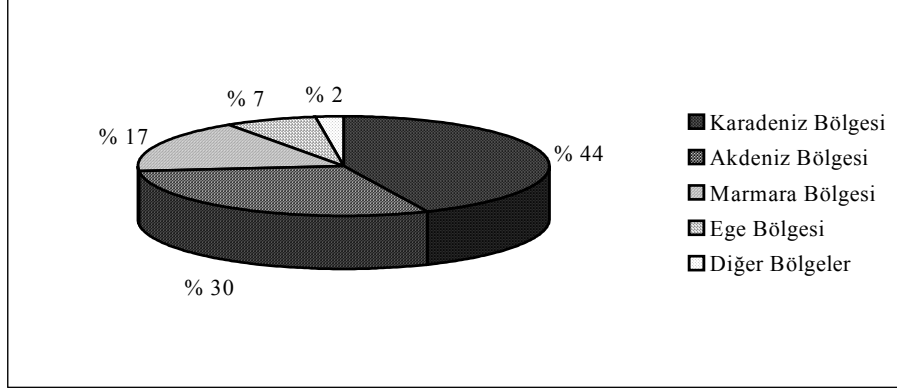
Tablo: 5- Türkiye'de mısır ekim alanları ve üretiminin coğrafi bölgelere göre dağılımı (1999).

Bölgeler	Alan (Ha)	%	Üretim (Ton)	%
Karadeniz Bölgesi	224 237	43,3	584 671	25,5
Akdeniz Bölgesi	155 679	30,0	1 027 791	44,7
Marmara Bölgesi	88 708	17,1	493 259	21,4
Ege Bölgesi	37 296	7,2	149 738	6,5
G.Doğu Anadolu Bölgesi	7 625	1,5	33 343	1,5
İç Anadolu Bölgesi	2 611	0,50	3 919	0,17
Doğu Anadolu Bölgesi	1 470	0,28	4 279	0,19
Toplam	517 626	100	2 297 000	100

Kaynak: DİE, 2000.

1999 yılı verilerine göre, Türkiye mısır ekim alanlarının dağılımı incelendiğinde en geniş mısır ekim alanlarının Karadeniz Bölgesi'nde yer aldığı görülür. Türkiye toplam mısır ekim alanlarının (224 237 ha), % 43,3'ü bu bölgede bulunur (Tablo: 5).

Harita: 2- Türkiye'de Mısır Üretiminin İllere Göre Dağılımı (1999).

Grafik: 2- Türkiye’de Mısır Ekim Alanlarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılışı (1999).

Karadeniz Bölgesi’nde mısır ekim alanlarının en geniş alan kapladığı ilimiz Samsun’dur. 1999 yılı itibariyle Samsun ilinde toplam 48 531 ha alanda mısır ekimi yapılmıştır. Samsun ili bu değeriyle Karadeniz Bölgesi’nin % 21,6’sına, Türkiye mısır ekim alanlarının ise % 9,37’sine sahiptir. Aynı şekilde bölgede mısır üretiminin en yüksek değer gösterdiği ilimiz de 165 883 ton ile yine Samsun’dur.

Samsun’un özellikle Bafra ve Çarşamba delta ovalarında mısır ekim alanları yoğunluk kazanır. Ayrıca kıyıya yakın alçak düzlükler ile ilin genelinde mısır yetiştirilir. Bölgede mısır ekimi bakımından Orta Karadeniz bölümünün daha fazla bir değere sahip olduğu anlaşılır. Bunun en önemli nedenleri: bölümün iklim ve topografik şartlarının elverişliliği yanında, özellikle Doğu Karadeniz bölümündeki, ekonomik bakımdan önemli olan bitkilerin, burada önemini kaybetmiş olmasıdır.

Bölgede mısır ekim alanları bakımından ikinci sırayı 39 383 ha ile Ordu ili alır. Ordu ilinin mısır üretimi ise 73 189 ton’dur. Karadeniz Bölgesi’nde bu iki ilden başka, Zonguldak (31 181 ha), Trabzon (29 666 ha) ve Bartın (16 011 ha) en geniş mısır ekim alanlarına sahip diğer illerdir.

Karadeniz Bölgesi'nde mısır tarımının en az olduğu iller ise Amasya (1 175 ha), Gümüşhane (1 025 ha), Rize (761 ha), Karabük (690 ha), Çorum (200 ha), Bayburt (32 ha)'tur.

Türkiye mısır ekim alanı bakımından ikinci sırayı **Akdeniz Bölgesi** alır. Ülkemizde mısır ekiminin en geniş alan kapladığı il bu bölgede yer alan Adana'dır. Adana ili Türkiye mısır ekim alanlarının % 16,3'üne üretiminin ise % 25,9'una sahiptir. Adana ilinde yetiştirilen diğer tarım ürünlerinin başında buğday, pamuk ve yer fıstığı gelir. Adana'da yetiştirilen tahıllar içinde mısır, % 21,5'lik bir paya sahiptir.

Akdeniz Bölgesi'nde mısır ekiminin yapıldığı bir başka il de İçel'dir. 1999 yılı itibariyle İçel ilinde 28 105 ha alanda mısır ekimi yapılmış ve toplam 203 771 ton mısır elde edilmiştir.

Marmara Bölgesi mısır ekim alanı ve üretimi bakımından 3. sırada yer alır. Bölgede en geniş mısır ekim alanı Sakarya ilindedir. Sakarya 43 739 ha ile Türkiye'de mısır ekimi yapılan iller içinde 3. sırada yer alır ve Türkiye mısır ekim alanının % 8,4'üne sahiptir. Sakarya ili aynı zamanda 307 369 ton mısır tane üretimi ile Türkiye mısır üretiminin % 13,4'ünü verir.

Marmara Bölgesi'nde Sakarya'dan başka Kocaeli (14 551 ha), Bursa (10 672 ha) ve Balıkesir (6 860 ha) de mısır ekimi yapılan illerdir. Bu iller Sakarya ili ile birlikte Marmara Bölgesi mısır ekim alanlarının % 85,5'ini bölge mısır üretiminin % 91,8'ini verir.

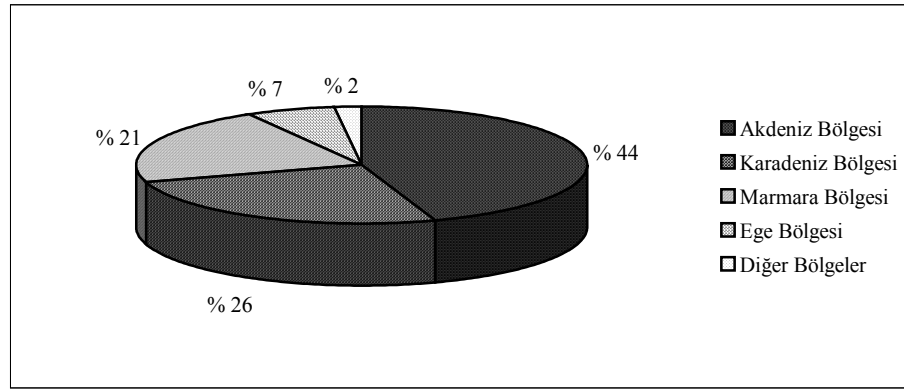
Mısır ekim ve üretimi bakımından 4. sırayı Ege Bölgesi alır. Ege Bölgesi 1999 yılı verilerine göre 37 296 ha.'lık ekim alanı ile Türkiye mısır ekim alanlarının % 7,2'sine, 149 738 ton ile Türkiye mısır üretiminin % 6,5'ini karşılamıştır.

Ege Bölgesi'nde ise mısır ekim alanları büyük akarsuların içinden aktığı geniş çöküntü ovalarında toplanmıştır. Ege Bölgesi'nde mısır ekim alanının en geniş kapladığı il Aydın (7 745 ha)'dır. İzmir, (6 863 ha), Denizli (6 126 ha), Manisa (5 623 ha) ve Muğla (5 279 ha) ile bölgedeki diğer mısır ekimi yapılan illerdir. Bölgede Uşak (1 283 ha) ve Afyon (477 ha) mısır ekim alanının en az alan kapladığı illerdir. Ege

Bölgesi'nde iklim ve toprak şartları elverişli olduğu halde mısır ekim alanlarının az alan kaplamasının temel nedeni bölge topraklarının önemli bir kısmının daha çok gelir getiren bitkilere ayrılmış olmasıdır.

2- Türkiye'de Bölgelere Göre Mısır Üretimi

Türkiye'de mısır üretimi bakımından ise ilk sırayı Akdeniz Bölgesi alır. Bu bölgenin mısır üretiminde ilk sıraya geçmesi bölgede verimin biraz daha fazla olması yanında Karadeniz Bölgesi'ndeki mısırların bir kısmının yem olarak kullanılması ile açıklanabilir.

Grafik: 3- Türkiye'de Mısır Üretiminin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılışı (1999).

1999 yılı verilerine göre Akdeniz Bölgesi'nde mısır üretimi 1 027 791 tondur. Akdeniz Bölgesi Türkiye mısır üretiminin % 44,7'sini karşılamaktadır. Akdeniz Bölgesi'nde mısır üretiminin en fazla olduğu il 594 987 ton ile Adana'dır. Bu il tek başına Bölge mısır üretiminin % 57,8'ini ve Türkiye mısır üretiminin % 25,9'unu karşılamaktadır. Bölgede İçel ili mısır üretimi bakımından ikinci sırayı alır. 1999 verilerine göre İçel'in mısır üretimi 203 771 ton'dur.

Mısır üretimi bakımından ikinci sırayı Karadeniz Bölgesi alır. Bölge 584 671 ton üretimi ile Türkiye mısır üretiminin % 25,5'ini karşılamaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde mısır üretimi bakımından ilk sırayı Samsun (165 883 ton) alır. Bu il tek başına Bölge mısır üretiminin % 28,3'ünü Türkiye mısır üretiminde 7,2'lik bir paya sahiptir. Bölgede

Samsun'dan başka Ordu (73 189 ton), Bolu (70 389), Trabzon (63 695 ton), Zonguldak (60 606 ton) mısır üretiminde önde gelen diğer illerdir.

Marmara Bölgesi de ekim alanı bakımından olduğu gibi mısır üretiminde de üçüncü sıradadır. Bölge 493 259 ton ürteimi ile Türkiye mısır üretiminin % 21,5'ini karşılar. Marmara Bölgesi'nde mısır üretiminde en önde gelen il Sakarya (307 369 ton)'dır. Sakarya ili bu değeri ile bölge üretiminin % 62,3'ünü, Türkiye mısır üretiminin % 13,3'ünü karşılamaktadır. Marmara Bölgesi'nde mısır üretiminde önde gelen diğer iller, Kocaeli (71 007 ton), Bursa (46 552 ton)'dır.

Türkiye'de mısır ekim alanlarının ve mısır üretiminin en az olduğu bölgeler **Güney Doğu Anadolu, Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgeleridir**. Bu üç bölge Türkiye mısır ekim alanları ve üretiminde önemli bir yere sahip değildir. Söz konusu bölgelerin toplam ekim alanı ancak 11 706 ha kadardır ve Türkiye mısır ekim alanlarının sadece % 2,26'sına; Bu bölgelerin toplam üretimi ise 41 541 ton olup ülke üretiminin ise % 1,80'ine sahiptir. Söz konusu bölgelerin bazı illerinde mısır ekim alanı yoktur. Birçok ilde ise ekim alanları çok küçük yer işgal eder. Bu bölgelerde mısır ekimi yapılmamasının temel sebebi iklim şartlarının bu bitkiyi yetiştirmek için elverişli olmamasıdır. Özellikle Doğu Anadolu Bölgesinde mısırın az ekilmesinin bir sebebi de bitkinin yetişmek için gerekli süreyi bulamamasıdır. Bu bölgede yaz dönemi kısa sürdüğünden mısır bitkisi tane çıkartacak zamanı bulamaz ve bu bölgede ekilen mısırların önemli bir kısmı ot şeklinde hayvan yemi olarak kullanılır. Sözü edilen bölgelerde mısır ekimi sadece sulanabilen alüvyal alanlarda yetiştirilir ve ekonomik değeri yoktur.

Türkiye'nin Karadeniz, Marmara ve Ege Bölgesinin kıyı kesimlerinin ekolojik koşulları en az A.B.D.'deki kadar uygundur. Ancak Türkiye'de mısır verimi yüksek değildir. Bunun en önemli sebebi hemen her ilimizde mısırın yetiştirilmesi, verim potansiyeli düşük türlerin yetiştirilmesi ve yabancı tozlanma sonucu eldeki çeşitlerin verim potansiyellerinin daha da düşmesidir. Böylece Türkiye'de mısırdan yüksek verim alınabilmesi için ekimin Karadeniz, Marmara ve Ege Bölgesinin kıyı bölümünde yapılması, sulama sorunlarının çözümlendiği yerlerde ve yetiştirme tekniğinin tam uygulanması ve uygun tür ve uygun tohumlukların kullanılması gerekir.

Türkiye mısır üretiminde verim değerleri düşüktür. Bunun en önemli mısır yetişebilmesi için uygun şartlar aranmadan hemen her alanda ekiminin yapıyor olmasıdır. Böylece mısırın her bölgede gerekli sıcaklık ve yağış şartlarını bulamaması verimin düşmesine sebep olmaktadır. Ayrıca verimi düşük olan türlerin ekilmesi de üretimi düşürmektedir.

Mısır ziraatinden ekonomik üretimin elde edilebilmesi için özellikle Karadeniz, Marmara ve Ege bölgelerinin kıyı kesimlerinde ekiminin yapılması uygun olacaktır. Bunun dışında diğer bölgelerde yetiştirilecek ise, sulama sorununun çözülmesi, yetiştirme tekniğinin tam uygulanması ve uygun türlerin yetiştirilmesi gerekir.

SONUÇ

Mısır ülkemizin bazı bölgelerinde özellikle insan beslenmesinde önemli bir yer tutar. Ayrıca yetiştirilen mısırların bir kısmı hayvan yemi olarak, bir kısmı sanayi hammaddesi olarak kullanılmakta ve bir kısmı da çerezlik olarak tüketilmektedir. Bu kadar geniş kullanım alanı olan mısır ülkemizde yetiştirilen tahıllar içinde ekim alanı ve üretim bakımından önemli bir yere sahiptir.

Türkiye’de mısır ekim alanlarının en geniş alan kapladığı bölge Karadeniz Bölgesi’dir. Bölgede ekim alanlarını daha fazla artırmak mümkün değildir. Çünkü bölgenin fiziki coğrafya şartları dolayısıyla zaten ekim yapılabilecek alanlar dardır. Ayrıca ekim alanlarının bir kısmı da diğer zirai ürünlere (çay, fındık ve tütün) ayrıldığından mısır ekim alanlarını çok genişletmek mümkün görünmemektedir. Buna karşılık bölgede verimi artırmaya yönelik önlemler alınabilir. Verimi artırmaya yönelik çalışmaların özellikle Marmara ve Ege bölgelerinde de alınması gerekir. Akdeniz Bölgesi ile Güney Doğu Anadolu Bölgesinin sulanabilir alanlarında ise mısırın ikinci ürün olarak ekimine önem verilmelidir.

Bütün bunların yanısıra ülkemizde mısır üretiminde istenilen seviyeye ulaşılabilmesi için kaliteli tohum kullanılmalı ve gübre kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Mısırın sulamalı tarım olarak üretimi yapıldığı bölgelerde sulama sorununun halledilmesi gerekir.

KAYNAKLAR

- DİE, 2000, Türkiye İstatistik Yıllığı (1999). Devlet İstatistik Enst. Yay. No: 2390, Ankara.
- DİE, 2000, Devlet İstatistik Enstitüsü Bilgisayar Verileri, Ankara.
- Doğanay, H., 1992, Türkiye Ekonomik Coğrafyası 1, Ata. Üniv. Yay No: 737, Kazım Karabekir Eğitim Fak.Yayımları No: 26, Ders Kitapları Serisi No: 20, Erzurum.
- Doğanay, H., 1995, Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Öz Eğitim Yay No: 6, Konya.
- Elçi, S.-Kolsarıcı,Ö.-Geçit, H. H.1987, Tarla Bitkileri. A.Ü.Ziraat Fak.Yay No:100, Ofset Basım:30, Ankara.
- Emeklier, H.Y., 1987, İç Anadolu'da Mısır Tarımının Geliştirilmesi, Türkiye Tahıl Simpozyumu Bildirileri, 6-9 Ekim 1987 Bursa.
- Gökçora, H., 1956, Türkiye'de Yetiştirilen Mısır Çeşitlerinin Başlıca Vasıfları Üzerinde Araştırmalar, A.Ü. Ziraat Fak. yay. 86, Çalışmalar: 47, Ankara.
- Göney, S.,1977, Sıcak Bölgelerde Ziraat Hayatı. İ. Ü. Ed. Fak. Yay. No: 2732, Coğ Enst Yay No:116 İstanbul.
- Göney, S., 1987, Türkiye Ziraatının Coğrafi Esasları, İst. Üniv. yay. No: 2600, Coğ. Enst. yay. no: 110, İstanbul.
- Güngördü, E., 1997, Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, İdeal Basım Yayım, Ankara.
- Kanburoğlu, S.-Öğretir, K., 1980, Mısır,Topraksu Genel Müdürlüğü, Eskişehir Bölge Topraksu Araştırma Enstitüsü Müd. Yay. Genel Yay. No: 146, Çiftçi Bülteni seri no: 26, Eskişehir.
- Karataş, F., 1987, Mısırın Hayvan Beslenmesindeki Önemi ve Endüstride Kullanma Alanları, Türkiye'de Mısır Üretimini Geliştirilmesi, Problemler ve Çözüm Yolları Sempozyumu, 23-26 Mart 1987, Ankara.
- Koçak, A.N., 1987, Mısırın İnsan Gıdası Olarak Önemi ve Gıda Endüstrideki Yeri, Türkiye'de Mısır Üretimini Geliştirilmesi, Problemler ve Çözüm Yolları Sempozyumu, 23-26 Mart 1987, Ankara.
- Kün, E., - Emekliler, Y., 1987, İklim Faktörleri Bakımından Türkiye'de Mısır Üretim Olanakları, Türkiye'de Mısır Üretimini Geliştirilmesi, Problemler ve Çözüm Yolları Sempozyumu, 23-26 Mart 1987, Ankara.
- Kün, E., 1997, Tahıllar II (Sıcak İklim Tahılları), Ank. Üniv. Ziraat Fak. Yay. No: 1452, Ders Ktiabı No: 432, Ankara.
- Öngör, S., 1956, Türkiye'de Mısır Tarımı Üzerinde Bazı Düşünceler, Türk Coğ. Derg., Yıl: XII, sayı: 15-16, İstanbul.
- Özçağlar, A., 1988, Türkiye'deki Tarım Alanlarının Coğrafi Dağılımının Doğal Çevreyle İlişkisi, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. Dergisi, Sayı: 11, No: 11, s: 131-150, Ankara.
- Özgür, M., 2000, Türkiye Coğrafyası, Hilmi Usta Matbaacılık, ISBN: 975-96707-1-2, Ankara.
- Sriwatanapongse, S., 1987, Türkiye'de Mısır Üretim Potansiyeli (Çev: Engin Kınacı), Türkiye'de Mısır Üretimini Geliştirilmesi, Problemler ve Çözüm Yolları Sempozyumu, 23-26 Mart 1987, Ankara.

- Şahin, C.-Doğanay, H., 1999, Türkiye Coğrafyası, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Tanoğlu, A., 1968, Ziraat Hayatı, İstanbul.
- Tosun, O., 1969, Sıcak İklim Tahılları, A.Ü. Zir. Fak. Yay. Ankara.
- Tümertekin, E., 1994, Ekonomik Coğrafya, İ.Ü.Ed.Fak.Yay. No: 2926. İstanbul.
- Türkoğlu, A.1971, Gıda Maddeleri İktisadi Coğrafya 1. Kitap, İst Matbaası, S:44-52, İstanbul.
- Zhukovsky, P.1951, Türkiye'nin Ziraî Bünyesi (Anadolu), Çevirenler: Celal Kıpçak-Haydar Nouruzhan-Sâbir Türkistanlı, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayınları No: 20, Ankara.